Suomen Kylät ry
Aleksi Koivisto
Toiminnanjohtaja

12.10.2022

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Kuuleminen, HE 166/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman hallinnoinnista ja maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 2023—2027 sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Asiantuntijalausunto

Suomen Kylät ry ja sen Leader-jaosto kiittävät mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto kyseisten lakien esityksistä eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Kehittämistukilakiin on otettu mukaan mahdollisuus kokonaan kansallisin tai kokonaan EU-varoin myönnettäviin tukiin, sekä mahdollisuus myöntää yritystukea poikkeuksellisissa olosuhteissa. Nämä ovat kannatettavia uudistuksia. Lain selkeyttäminen ja tiivistäminen on positiivista, kuten myös tiettyjen asioiden (toteutusajat, jatkoajat ym.) siirtäminen lakitasolta VNA-tasolle. Tämä luo joustavuutta hanketoteutukseen nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä.

Esitykseen sisältyy myös kohtia, joihin haluamme kiinnittää huomiota ja esittää muutoksia seuraavasti:

Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 2023–2027:

5§ Määritelmät:
"Julkisella rahoituksella tarkoitettaisiin 5 kohdan mukaan 2-4 kohdassa tarkoitettua rahoitusta." "Pykälän 8 kohdan mukaan tuella tarkoitetaan valtion rahoitusta tai valtion ja yhteisön rahoitusta, joka myönnetään avustuksena. Tuen myöntäminen ei näin ollen tarkoita päätöstä, joka koskee muun julkisen rahoituksen myöntämistä. Muulla julkisella rahoituksella tai yksityisellä rahoituksella on edelleen merkitystä lähinnä tuen määrän kannalta sekä silloin, kun suunnitelma edellyttää esimerkiksi kuntien tai yksityisten toimijoiden osallistumista näiden rahoitusosuuden seuraamiseksi. Säännös vastaa voimassa olevan lain 5 §:n 9 kohtaa."

Haluamme kiinnittää huomion ongelmaan, joka aiheutuu osittain näiden kohtien johdosta silloin, kun hakijana on julkisyhteisö kuten oppilaitos, kunta tai seurakunta. Julkisen tuen määritelmään on viitattu myös 11 § kohdalla. Leader-ryhmien rahoituskehysten EU-rahoitusosuutta kuluu em. hakijoiden kehittämishankkeissa huomattavan paljon, koska EU-rahoitusosuus lasketaan hankkeen sisältämästä koko julkisen rahoituksen osuudesta. Eli julkisyhteisön ollessa hakijana, omarahoitus luetaankin julkiseksi rahoitukseksi. Asia hankaloittaa erityisesti Hama-alueiden Leader-ryhmien toimintaa, koska näillä alueilla toimijoita on harvemmassa kuin muilla alueilla. Mikäli EU-asetukset sen sallivat, tulisi EU-rahoitusosuus laskea julkisen tuen määrästä julkisen kokonaisrahoituksen sijaan.

12 § Kustannusmallit
" Myös kertakorvaukset yksinkertaistavat maksumenettelyä, mutta toisaalta tuen myöntö edellyttää erityistä huolellisuutta, koska tuki maksetaan ainoastaan, jos tukipäätöksessä vahvistetut toimenpiteet on toteutettu. Jos siinä on puutteita, tukea ei makseta lainkaan. Hankkeen sisällölliset muutokset eivät ole mahdollisia tuen myöntämisen jälkeen."

Lain perustelumuistioon tulisi kirjata mahdollisuus sopia muutoksista etukäteen ELY-keskuksen kanssa, ainakin Leader-rahoitetuissa toimissa, jotka ovat rahalliselta arvoltaan selkeästi pienempiä kuin suoraan ELY-keskuksista haetut. Tässä voitaisiin toteuttaa samantyyppisesti suhteuttamisperiaatetta kuin esim. lain 18§:n 2.mom. / LTS:n osalta.

Esimerkiksi reitistö- hankkeessa tämä voisi tarkoittaa sitä, että itse reitistö pitää saada aikaan, mutta esim. suunniteltu kota voi muuttua kahdeksi laavuksi. Eli että sisältö ei olisi täysin lukittu. Päätavoitteenahan on, että muutoksia ei pääsääntöisesti tule, mutta jos muutostarve yllättäen tulee eteen, niistä sovitaan etukäteen Leader-ryhmän ja ELY-keskuksen kesken ja varmistetaan, että hankkeen tukikelpoisuus ei vaarannu muutoksen jälkeen. Yksinkertaistetuissa kustannusmalleissa haetaan helpotusta erityisesti maksatusvaiheeseen, joten niistä tulisi tehdä mahdollisimman joustavia ja asiakasystävällisiä, jotta asiakkaat uskaltavat niitä hankkeille valita. Esityksen valmistelussakin lähtökohtana on pidetty, että yksinkertaistettuja tukimuotoja pidetään ensisijaisina, joten ne tulee myös saada toimiviksi kaikissa hankemuodoissa.

16 § Yritystuen saaja ja tuettava toiminta
Leader-ryhmien asiakkaina on myös pieniä yhdistyksiä, jotka harjoittavat elinkeinotoimintaa kuten esim leirintäalueet monin paikoin. Ei ole mitään mieltä siinä, että tällainen yhdistys joutuisi perustamaan yrityksen rinnalleen vain siksi, että olisi tukikelpoinen. Sama koskee myös pieniä majoituspalveluita yhdistysten toteuttamina. 16§:än tulee lisätä kohta, jossa todetaan, että *Leader-ryhmältä tukea haettaessa tukikelpoisia ovat myös elinkeinotoimintaa harjoittavat yhdistykset.*
Vaihtoehtoisesti VNA-valmistelussa tulee huomioida em. toimijat siten, että yhdistykset voivat hakea yritystukea elinkeinotoimintansa kehittämiseen ja investointeihin, mutta yritystukien mukaisilla alhaisemmilla tukitasoilla.

21 §. Kehittämishanketuen saaja ja tuettava toiminta
22 §. Tuettavat toimenpiteet ja kustannukset

Kehittämishankkeiden uusia teemoja ovat muun muassa älykkäät kylät. Suomen Kylät ry näkee tämän tarpeellisena uutena teemana.

"Älykkäiden kylien hankkeilla on tarkoitus edistää kylän tai kunnan elinvoimaa hyvin konkreettisesti. Älykkäiden kylien hankkeilla voidaan edistää uusiutumista kaikissa kestävän kehityksen teemoissa ja digitalisaatio on niissä vahvassa roolissa. "

Ovatko Älykkäiden kylien teemat liikaa vain digitalisaatiossa? Suomen Kylät ry nostaisi uudelle ohjelmakaudelle myös kriisinkestävyyden, huoltovarmuuden ja varautumisen teemat. Kyläturvallisuutta tukevalle rahoitukselle olisi kylissä tarvetta ja kiinnostusta.

Suomen Kylät ry on huolissaan siitä, että uutta teemaa eivät mahdollisesti kaikki ELY-keskukset aloittaisi rahoittamaan. CAP-suunnitelman linjassa Älykkäät kylät-teemarahoitus on aloitettava kaikilla ELY-keskusten alueilla.

Muutosesitys: Älykkäiden kylien hankkeilla voidaan edistää uusiutumista kaikissa kestävän kehityksen teemoissa. Digitalisaatio, varautuminen ja huoltovarmuus on niissä vahvassa roolissa. Älykkäät kylät-rahoituksen tulee olla käytössä kaikkien ELY-keskusten alueella.

29 § Tiedonanto- ja avustamisvelvollisuus
"Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tuen saajan velvollisuudesta viivytyksettä ilmoittaa tuen myöntäjälle sellaisista asemaansa, toimintaansa tai tuettavaa toimenpidettä koskevista muutoksista, joilla voi olla vaikutusta tuen maksamisen edellytyksiin tai jotka voivat johtaa tuen

takaisinperintään. Ilmoitus olisi tehtävä tuen myöntäneelle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jonka olisi käsiteltävä tällainen ilmoitus ensisijaisesti tukipäätöksen ehtojen muuttamista koskevana hakemuksena."
Lisätään lause: Haettaessa tukea Leader-ryhmän rahoituskiintiöstä, ELY-keskuksen on ilmoitettava asiasta Leader-ryhmälle.

36 § Tuen myöntäminen
"Hakemusten käsittelyaikojen pitämiseksi kohtuullisina paikallisen toimintaryhmän olisi viipymättä toimitettava hakemus lausuntoineen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle."
Myös ELY-keskusten on otettava Leader-ryhmän ELY-keskukselle lähettämä hakemus viipymättä käsittelyyn, ja saapumisjärjestyksessä.

Muutosesitys:
Hakemusten käsittelyaikojen pitämiseksi kohtuullisina paikallisen toimintaryhmän olisi viipymättä toimitettava hakemus lausuntoineen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jonka on viipymättä otettava toimintaryhmän lähettämä hakemus käsittelyyn.

49 § Tuen palauttaminen
"Pykälässä säädettäisiin tuen palauttamisesta vastaavalla tavalla kuin voimassa olevan lain 54 §:ssä. Tuen saaja olisi tällöin velvollinen oma-aloitteisesti palauttamaan tuen tai sen osan tilanteessa, jossa tuen saajalle on maksettu virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteettomasti tukea. Tuen saajan tulisi palauttaa tuki tai sen osa myös, jos sitä ei voida käyttää tukipäätöksessä edellytetyllä tavalla. Palautus olisi tehtävä viipymättä."
Tuen palauttaminen oma-aloitteisesti toimii tällä hetkellä ns. kuulemismenettelyn kautta, jossa korko juoksee koko ajan. Tuen saajalle ei ole tietomme mukaan olemassa mitään suoraa väylää automaattisesti ja viipymättä palautta tukea esim. jollekin pankkitilille. Mikäli on, tulee sellainen selkeästi ohjeistaa, ellei, olisi harkittava tämän säädöksen poistamista toimimattomana.

57 § Tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttaminen
" Maa- ja metsätalousministeriöllä, Ruokavirastolla sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada muulta viranomaiselta tai julkista tehtävää hoitavalta taholta sellaisia hakijaa tai tuen saajaa, tämän taloudellista asemaa ja liike- tai ammattitoimintaa, julkisista varoista myönnettyä rahoitusta tai muuta tuen kannalta merkityksellistä olosuhdetta koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä tässä laissa tarkoitetun asian käsittelemiseksi."

57§ perusteluissa ei puhuta mitään Leader-ryhmistä. Estääkö tämä sen, että myös Leader-ryhmillä näkyisi meiltä tukea hakevien toimijoiden tietoja, jotka on saatu suoraan muista rekistereistä? Se, että Leader-ryhmät voisivat nähdä tällaiset muilta viranomaisilta siirrettävät tiedot, helpottaisi ja nopeuttaisi hakemusten käsittelyä Leader-ryhmässä ja vähentäisi koko hallintoketjun työmäärää ja hallintokustannuksia. Myös 2v. jälkeisten seurantatietojen pohjalta tehtyjen tarkastusten raportit eivät tule Leader-ryhmän tietoon, tähän tulisi myös saada muutos.

46 §:ssä rajataan, että toimintaryhmällä ei ole oikeutta seurantaa, tarkastamista ja takaisinperintää koskeviin tietoihin eikä maksuhakemuksen yhteydessä esitettyihin salattuihin tietoihin. Miksi nämä pitäisi rajata toimintaryhmän tiedonsaannin ulkopuolelle? Onnistuneen neuvonnan takaa se, että toimintaryhmä voi nähdä kaikki oleelliset asiat. Erityisesti neuvontaa tarvitaan maksuhakemuksen tekemisessä ja seurannassa. Lisäksi tiedon saanti on oleellista siksi, että toimintarahaa maksetaan jatkossa suhteessa toteutuneiden hankkeiden ja

yritystukien maksuihin, jolloin Leader-ryhmän onnistunut hanke- ja maksuneuvonta on aiempaakin tärkeämpää ja kaikki tieto hakijan taustoista olisi oltava saatavilla jo neuvonta- / hakuvaiheessa onnistuneen riskienhallinnan ja resurssien järkevän käytön kannalta.

Lisätietoja: Heli Walls, Leader-työn kehittämispäällikkö, heli.walls@suomenkylat.fi
p. 045-327 1117.

Suomen Kylät ry

Aleksi Koivisto
toiminnanjohtaja

Mervi Niemi-Huhdanpää
Leader-jaoston puheenjohtaja

LEADER
Ihmisten kokoisille ideoille!

Suomen Kylät
Finlands Byar